

Tisztelt leendő Miniszterelnök Úr, leendő Miniszter Úr, tisztelt Akadémikustársaim, Közgyűlési Képviselők! Nagyrabecsült Vendégeink! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Most, amikor elnökként utoljára köszönhetem Önöket, alapvető politikai változás előtt áll az ország, azon belül a tudomány és Akadémiánk is. Hogy a nemzet szolgálatára napokon belül felesküdő új kormány és a tudományt 200 éve képviselő nemzeti intézmény, a Magyar Tudományos Akadémia között a kapcsolat jó irányba – a közös szolgálat, a partneri viszony irányába – indul el, arra már biztosítékot jelenthet, hogy a Tisza Párt elnöke, leendő miniszterelnök úr, valamint a tudományért és technológiáért felelős leendő miniszter úr is elfogadta meghívásunkat ünnepi közgyűlésünkre. Az együttműködésünk iránti bizalmat csak fokozza az a mondat, amellyel leendő miniszter úr a média nyilvánossága előtt meghívásunkat fogadta. Idézem: „Kormányok jönnek-mennek, de a tudomány marad. A tudományos közösség Magyarország egyik legfontosabb tartóoszlopa és egyben jövőnk záloga.” Megtiszteltetés, hogy ennek a tudományos közösségnek a legteljesebb képviseletét adó akadémiai közgyűlés tagjai körében üdvözölhetem Önöket.

Utolsó elnöki köszöntőmet köszönetnyilvánítással szeretném kezdeni: köszönettel tartozom azért, hogy szolgálhattam e nagy múltú, nagy tekintélyű, a magyar nemzet történelmébe és szellemi önismeretébe mélyen beágyazott intézményt.

Széchenyi István és társai Akadémiánk létrehozásával szellemi irányt is kijelöltek, amely szerint a tudás nem önmagáért való, hanem a haza javát kell szolgálnia; a kutatás nem elszigetelt, hanem közösségbe

ágyazott tevékenység, a műveltség pedig nem dísze, hanem megtartó ereje a nemzetnek.

Az Akadémia feladata ma sem kisebb, mint alapításakor volt. Sőt talán még nagyobb. Korunk a maga gyors technológiai változásaival, járványokkal, klímaválsággal, fenntarthatósági kényszerhelyzettel, társadalmi és geopolitikai megrázkódtatásokkal minden korábbinál sürgetőbben teszi fel a kérdést: képesek vagyunk-e tudásunkat közös javunk szolgálatába állítani? Képesek vagyunk-e úgy megőrizni önazonosságunkat és önrendelkezésünket, hogy közben nyitottak maradunk a világra és a megújulásra?

E kérdések súlyával a vállunkon érkeztünk meg vezetőtársaimmal a most lezáruló hatéves ciklus küszöbére. Az Akadémia 1831-es jelmondatát – „Borúra derű” – kissé módosított változatban éreztük találó főcímnak a *Magyar Tudomány* folyóirat áprilisi száma számára, amelyben 6 éves tevékenységünk eredeti új programjait, eredményeit, kihívásait mutatjuk be, és amelyet mindenki kézhez kapott mai ünnepi ülésünk előtt.

„Ború ÉS derű” – hangzik ez a főcím, ugyanis nem békés, nyugalmas időben vettük át a szolgálatot. Az Akadémia 2018–2019-ben súlyos veszteségeket szenvedett el, melyeket Lovász László és az Akadémia akkori vezetésének heroikus erőfeszítései ellenére sem lehetett megakadályozni. A veszteség az Akadémia önmeghatározását, közéleti pozícióját, lelkiállapotát is próbára tette. Éppen ezért volt történelmi jelentőségű a 2019 decemberében megtartott rendkívüli közgyűlés. Az ekkor elfogadott küldetési nyilatkozat fogadalomként is értelmezhető, amely kimondta: megváltozhatnak a körülmények, elvehetnek tőlünk intézményeket, forrásokat, lehetőségeket, de nem vehetik el tőlünk a hivatásunkat.

Vezetőtársaimmal ebben a szellemben vállaltuk a megtépázott, de meg nem tört Akadémia vezetését. Meg kívántuk mutatni, hogy a megváltozott helyzetben is meg lehet őrizni az Akadémia méltóságát, hogy nem bénít meg bennünket a veszteség, nem oszt meg a politikai bizalmatlanság, és meg lehet úgy őrizni és újíttani ezt a nemzeti intézményt, hogy közben megtartja önbecsülését, és hű marad történelmi küldetéséhez. Reményeinket erősítette, hogy a közvélemény-kutatások ekkor is azt jelezték: minden támadás, konfliktus, közéleti feszültség ellenére a Magyar Tudományos Akadémia maradt a legnagyobb társadalmi bizalmat élvező közintézmény. De akiben bíznak az emberek, annak a felelőssége is nagyobb.

Munkánkat a világjárvány idején kellett megkezdenünk. Kezdettől fogva fontos célunk volt, hogy a „nemzet tanácsadója” funkciót az akadémiai lét lényegi elemévé tegyük. A politikának, a gazdaságnak, a társadalomnak és a kultúrának szüksége van a tudomány tisztánlátására, elemző és kritikai erejére, távlatos gondolkodására. Vezetőtársaimmal azt valljuk, hogy a haza legkiválóbb szellemi, kulturális, politikai és gazdasági erőinek nézetkülönbségeik mellett is együtt kell működniük a nemzet boldogulásáért. Ezért mindig szembeszegültünk a megosztó törekvésekkel, akárhonnán eredtek is. Párbeszéd és együttműködés nélkül nem lehet egyéni eredményeket sem remélni, még kevésbé közös jövőt építeni. Ebben a szellemben törekedtünk kapcsolatot tartani a kormányzattal, aminek kezdetben voltak biztató eredményei. A bázisköltségvetésünk 53 százalékos emelése 2021-től lehetővé tette sikeres programjaink konszolidálását, új programok elindítását és a dolgozói bérrendezést is. Több minisztériummal számos ügyben valódi együttműködés jött létre. Ugyanakkor nem sikerült kellő mértékű, kölcsönös tiszteleten és

bizalmon alapuló kapcsolatot kialakítani a most ugyancsak leköszönő kormányzattal. Így aztán nem meglepő, hogy a kutatóhálózat sorsával, az egyetemi támogatott kutatóhelyek visszaszerzésével vagy a független kutatási alapra vonatkozó javaslatunkkal kapcsolatos erőfeszítéseink rendre merev ellenállásba ütköztek. A meg nem valósult tervek azonban nem teszik értelmetlenné az erőfeszítéseket, és nem is sugallják céljaink feladását. Éppen ellenkezőleg: kijelölik a jövő feladatait.

Reményteli, hogy a tudomány-népszerűsítés és az ismeretterjesztés terén komoly eredményeket értünk el. Az Akadémia kommunikációja aktívan alkalmazkodott a digitális korszak új lehetőségeihez és követelményeihez. Felismertük, hogy a tudományt ott kell hangsúlyosan megjelenítenünk, ahová a társadalom figyelme összpontosul, ahol a véleménye formálódik. Ebből a felismerésből nőtt ki az elmúlt évek egyik legnagyobb reményű kezdeményezése, a Középiskolai MTA Alumni Program is. Több mint 1600 kutató fejezte ki csatlakozásával felelősségérzetét aziránt, hogy a következő nemzedékekhez személyesen is eljuttassa a tudomány szeretetét, tapasztalatait, a kutatás módszertanából fakadó hitelességét. Ez a program a jövő közzgondolkodását formáló befektetés.

Az Akadémia területi bizottságai pótolhatatlan szerepet töltenek be életünkben. Olyan helyismeret és kapcsolati háló birtokában vannak, amire Budapestről nem lehet szert tenni. Az Akadémia országos jelenléte az ő munkájukon keresztül válik valósággá. Új lendületet kapott társadalomfejlesztő kapcsolatépítésünk a hazai és a határon túli magyar településekkel a Tudománybarát Település Mozgalom elindulásával, amelynek szintén kulcsszereplői a területi bizottságok. Lehetőségeik bővítése továbbra is fontos feladat.

A határon túli magyar tudományosság – nem csak a Kárpát-medencében – szintén integráns része, éltető forrása volt és maradt közösségünknek. Kapcsolódásuk Akadémiánkhoz még szorosabbá vált a külső tagok jogainak bővülésével és a jubileumi ünnepeken vállalt szerepükkel.

Közben nem feledkeztünk meg saját „házunk tájáról” sem. Sikeres szervezeti újítás volt a Titkárság Köztisztviselői Igazgatóságának létrehozása. Székházunk felújításának saját forrásból való megkezdése, a megújult Díszterem és a harmadik emeleti kiállítóterek igazolják, hogy a romló állapotokat nem kell beletörődéssel fogadni, nem kell másra várni. Az elvégzett munka minőségét az elnyert ICOMOS-díj is igazolja.

Különleges kiváltság és kivételes felelősség volt számunkra, hogy éppen ebben az időszakban készülhettünk fel és ünnepelhetjük még ebben az évben is az Akadémia és Könyvtára megalapításának 200. évfordulóját. Az évfordulós programsorozat jelentős hazai és nemzetközi érdeklődés mellett, nagy sikerrel zajlik, amit a jubileumi programjainkra, kiállításainkra özönlő ezrek és a társadalmi elit fokozott érdeklődése is mutat. A bicentenárium lezárulta után a programsorozat tartósan értékes elemeit be kell építeni az Akadémia mindennapi életébe.

Az MTA doktora cím mellett elindítottuk az egyetemi, kutatóhálózati és ipari kutatóhelyek minősítését is, az MTA Kiváló Kutatóhely programot. Sikeresen működnek kiválósági pályázataink, ösztöndíjaink, köztük az új nemzeti programok.

A Magyar Tudományos Akadémia közössége a nemzetközi tudományosság része is. Több mint hatvan nemzetközi szervezetben képviseli a magyar tudományt, alakítja a tudománydiplomáciát, rangos részese európai és globális együttműködéseknek, szervezője a Tudományos Világfórumnak.

Az Akadémia szellemiségének különleges vonása a tudomány és a művészet kapcsolata, ezt mélyítették el művészeti estjeink. A tudományos kreativitást is megtermékenyítő művészeti élmények hatása megjelenik az asztalközösségben, amely az európai kultúrában mindig a kölcsönös tisztelet, a békés eszmecsere színtere volt. Bízom abban, hogy a művészeti estek hagyománnyá válva tovább élnek majd.

Jogos büszkeségünk és lelkesítőnk, hogy az elmúlt hat évben három magát magyarnak valló, Akadémiánkhoz kötődő személyiség kapta meg a Nobel-díjat, korábbi elnökünk pedig az azzal felérő Abel-díjat.

Mielőtt e rövid számvetést lezárnám, szeretnék köszönetet mondani minden akadémiakustársamnak, doktorainknak és aktív köztestületi tagjainknak. Köszönöm a bizalmukat, a vitákat, a javaslataikat és kritikáikat, az együtt gondolkodást, a közösség iránti hűséget.

Köszönöm az Elnökség tagjainak, a választott testületek minden tisztségviselőjének és tagjának a munkáját. Nehéz időkben őrizték meg az Akadémia működőképességét, méltóságát és belső rendjét.

Köszönöm az Akadémia Titkársága, a Könyvtár és Információs Központ és minden további szervezetünk vezetőinek és munkatársainak áldozatos szolgálatát.

Szívből jövő hálával mondok köszönetet főtitkárunknak, főtitkárhelyettesünknek és alelnöktársaimnak. Az elmúlt hat évben nem egyszerűen munkatársaim, hanem szövetségeseim voltak. Ezt a kölcsönös hűséget és közös szolgálatot nem lehet eléggé megköszönni. Köszönet illeti partnereinket is, mindenekelőtt a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiát, a Magyar Művészeti Akadémiát, a Fiatal Kutatók Akadémiáját, a hazai és nemzetközi tudományos, felsőoktatási, kulturális és közéleti intézményeket és mecénásainkat is.

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés!

Az Akadémiát ugyanaz a nemzeti akarat hozta létre és élte immár kétszáz éve, amely időről időre megbízást ad az ország kormányzására. Az Akadémia a nemzet akaratából nem szolgálója, hanem partnere a mindenkori kormánynak a közjó érdekében kifejtett tevékenységében. Felelősségünk a tudományos ismeretek és tapasztalat rendelkezésre bocsátása, a felelősségteljes és konstruktív kritika, de nem a döntéshozatal. Az elmúlt hat évben ezt következetesen képviseltük, és sérelmeink ellenére sem hanyagoltuk el nemzeti kötelességeinket. Nem rajtunk múlt, hogy a közpolitika és a tudomány partnersége nem tudott kibontakozni, közmegelegedésre működni.

Bizonyos, hogy Akadémiánk, élén az új vezetőkkel, felelősségvállalásra kész, konstruktív partnere lesz az új kormánynak a magyar tudomány és felsőoktatás valamennyi sürgető problémájának megoldásában. Az elmúlt hat év alatt megőriztük készségünket és alkalmasságunkat arra is, hogy szerepet vállaljunk a kutatóhálózat stabil, kiszámítható, a legmagasabb minőségi elvárásokat is kielégítő működtetésében és fejlődésében. Az Akadémia és az általa mozgósított magyar tudósok, kutatók és szakemberek minden olyan szakpolitikai és társadalmi kérdésben rendelkezésre állnak, amelyben a tudományos ismeretek nélkülözhetetlenek a politikai döntéshozatalhoz és a társadalmi párbeszédhez.

A hatékony feladatellátáshoz szükséges társadalmi beágyazottságunkat igazolja a Medián által végzett legfrissebb közvélemény-kutatás is, amely megmutatta, hogy miközben az elmúlt években számos közintézmény jelentősen veszített a társadalom előtti hitelességéből, az Akadémia továbbra is őrzi vezető helyét, a legnagyobb közbizalomnak

örvend. Hasonlóan fontos visszaigazolás, hogy a magyar kutatók is nélkülözhetetlenek és fontosnak értékelik az Akadémia létét, szerepét és nagyon sokat várnak tőle a jövőben is.

A magyar nemzet és a kutatóközösség tehát kinyilvánította: a Magyar Tudományos Akadémiára szükség van. Szükség van egy aktívan, átláthatóan és hatékonyan működő köztestületre és szervezetre.

Szükség van arra az Akadémiára, amely képes összekötni múltat és jövőt, tudományt és társadalmat, politikát és közjót, nemzeti hűséget és nemzetközi nyitottságot.

Amikor belépünk a megújult Díszterembe, és feltekintünk a tudomány és a művészet allegóriájára, köztük az ismét megjelenő magyar címerre, sok elődünknél jobban megélhetjük, hogy az Akadémia küldetése mit sem változott a hányattatások során.

Az ismét megnyílt kiállítótérben, korábbi akadémikusaink portréi előtt megállva megérthetjük, hogy mi mindannyian láncszemek vagyunk egy nemes láncolatban. Nem birtokoljuk az Akadémiát, hanem egy időre a gondjainkra bízzák. Az a dolgunk, hogy amit kaptunk, megőrizzük, gazdagítsuk, majd méltó módon továbbadjuk.

Most én is ezt teszem.

Hálával, tisztelettel és bizalommal adom át a szolgálatot. Hálával az elmúlt évek közös munkájáért, tisztelettel az Akadémia kétszáz éves öröksége és közössége iránt, és bizalommal azok iránt, akik a következő években viszik tovább ezt a felelősséget.

Hiszem, hogy a Magyar Tudományos Akadémia jövője biztos és erős, ha a közössége erős. Hiszem, hogy az Akadémia akkor marad hű önmagához, ha egyszerre őrzi szabadságát, nyitottságát, erkölcsi tartását és társadalmi felelősségét. És hiszem, hogy amíg lesznek

Magyarországon olyan emberek, akik a tudásban nem csupán személyes sikerük lehetőségét, hanem hivatást, szolgálatot és közösségépítő erőt látnak, addig az Akadémiának lesz jövője.

Köszönöm, hogy együtt szolgálhattuk ezt a kétszáz éves intézményt.

Köszönöm a bizalmat.